

Nově objevené archeologické lokality Podřipska a výsledky jejich povrchového průzkumu

Anna Vovsová

Posudek bakalářské práce

Tereza Vovsová zvolila jako předmět své bakalářské práce úzce specializované archeologické téma vyhodnocení povrchového průzkumu 4 archeologických lokalit na Podřipsku. Autorka se pokusila koncipovat text způsobem obvyklým pro archeologické studie. V Úvodu (s. 1-2) stručně charakterizovala předmět a cíle práce. V následující metodické kapitole (s. 3-8) stručně charakterizovala dvě metody nedestruktivní archeologie, které při své práci využívala: metodu letecké archeologie a metodu povrchových sběrů. Poté se věnovala přírodním poměrům zkoumané oblasti (s. 8-11) a historii archeologického výzkumu na Podřipsku (s. 12-15). Na s. 15-38 podala podrobný a zasvěcený přehled dosavadních poznatků o vývoji sledované oblasti od starého paleolitu po dobu římskou. Na s. 38-39 pak stručně představila vlastní projekt webových stránek věnovaných pravěku Podřipska.

Na s. 40-48 autorka stručně popsala nálezovou situaci na čtyřech lokalitách: Račiněves, Kyškovice, Ctiněves a Chodouny. Text věnovaný každé lokalitě je strukturován vždy stejně – obsahuje údaje o geografické poloze, přírodních poměrech a výsledcích povrchové prospekce. Na s. 49-50 poté výsledky terénního průzkumu, resp. srovnání výsledků leteckého snímkování a povrchových sběrů, stručně shrnula. Shrnutí doplnila na s. 51 přehlednou chronologickou tabulkou nálezů. Na s. 52-53 pak autorka stručně výsledky své práce uzavřela.

Předložená bakalářská práce Terezy Vovsové aspiruje svou podstatou na užitečnou regionální archeologickou materiálovou studii, obohacující dosavadní poznatky o pravěkém vývoji Podřipska. Výsledek bohužel naznačeným aspiracím neodpovídá. Prvý okruh problémů představují otázky rázu koncepčního. 1 – v úvodní části postrádám podrobnější informace o prezentovaném výzkumném projektu, tj. jaký byl smysl, cíle a konkrétní postup nedestruktivního výzkumu: proč byly zvoleny konkrétní lokality, kdo, kdy a jak výzkum prováděl. V metodické části se autorka relativně obsáhle věnuje problematice letecké archeologie, na s. 7 však uvádí, že „povrchové sběry ... měly za cíl prověřit nálezy z družicových snímků“... Autorka v metodické části práce odkazuje na monografii „Nedestruktivní archeologie“ (Kuna et al. 2004). Při důsledném čtení kapitoly „Letecká archeologie a dálkový průzkum“ (s. 49n) mohla autorka zjistit, že metody letecké archeologie

a dálkového průzkumu Země jsou si do jisté míry blízké, nejedná se však o metody totožné či zaměnitelné ; 2 – prezentace projektu populárně naučných webových stránek na s. 38-39 je sice zajímavá, ale v textu ruší. Vhodnější by bylo její zařazení na závěr textu, formou samostatného exkurzu; 3 – svou práci autorka nazvala „Nově objevené archeologické lokality Podřipska...“. Nikde v textu však nevysvětluje, proč ukončila přehled vývoje Podřipska na s. 15-38 dobou římskou. Tím spíše, že ze závěrečné tabulky na s. 51 jednoznačně vyplývá, že podstatnou část nálezů (na lokalitách Chodouny a Račiněves dokonce většinu) tvoří nálezy z raného středověku a mladších období. Nálezům z historických období se autorka v textu vůbec nevěnuje. Resp. na s. 53 píše, že „lokalita v Račiněvsi... bude zřejmě...odsunuta stranou zájmu, protože se s velkou pravděpodobností jedná o pozůstatky středověké vesnice“ (!). Obory archeologie středověku a novověku jsou již desítky let uznávány i v českých zemích jako standardní archeologické disciplíny. Proč by archeologické studium Podřipska mělo být v tomto ohledu výjimkou?; 4 – z přehledu nálezů i závěrečného hodností vyplývá, že prospekce formou povrchových sběrů se soustředila pouze na zlomky keramických nádob („střepy“). Přitom sama autorka v metodické kapitole na s. 6 s odvoláním na práci M. Kuny a kol. (2004) připomíná, že kromě keramiky lze povrchovými sběry nalézt „i předměty z kovu a kamene“. Rezignace na nekeramické nálezy je zarážející zejména na lokalitě Račiněves, kde se, jak sama autorka na s. 16-17 připomíná, nachází staropaleolitická lokalita „evropského významu“. Minimálně na této lokalitě se měl povrchových sběrů účastnit též specialista na období paleolitu, resp. obecně na kamennou industrii.

Druhý, bohužel velmi obsáhlý okruh problémů představují nepřijatelně početné dílčí nedostatky jak faktického, tak formálního rázu, které svědčí jak nedostatečné znalosti archeologických realit, tak o nedostatečném osvojení formy a stylu odborného archeologického textu. K nejzávažnějším patří četné nedůslednosti při citacích literatury. Uvádím alespoň nejzávažnější: na s. 3-5 autorka opakovaně uvádí mylnou citaci Kuna 2000 – ve skutečnosti má být Kuna et al. 2004; autorka nemá ujasněnou formu citace kolektivních prací. Nejčastěji volí neobvyklou formu Sklenář a Sklenářová 2005 (s. 14), nebo Trefný, Švejcar 2012, ale na téže straně také obvyklé Sklenář – Sklenářová 2005; autorka hojně nepřesně cituje autorské kolektivy a komolí jména autorů. Např. Sklenář – Sklenářová 2005 je ve skutečnosti Sklenář – Bláhová-Sklenářová 2005; Gojda – Trefný 2011 je ve skutečnosti Gojda – Trefný – Janíková 2011; Fridrich, Fridrichová a Sýkorová 1989 je ve skutečnosti Fridrich – Fridrichová-Sýkorová 1989 (nikoliv ovšem Friedrich, Friedrichová-Sýkorová, jak uvádí autorka v seznamu literatury na s. 55).

Značně chaotický je soupis literatury (s. 54-60). Autorka nerozlišuje jednotlivé druhy zdrojů. Mezi citace odborných článků a monografií zařazuje odkazy na internetové zdroje, jejichž seznam se obvykle publikuje odděleně. Nerozlišuje také odbornou literaturu a prameny (nálezné zprávy). Při citování více prací stejného autora autorka nerespektuje, že jednotlivé práce za sebou bývají standardně řazeny podle data vydání. Dále nerespektuje, že nejprve se citují v chronologickém pořadí všechny práce, které vydal autor sám a teprve potom práce, kde je uveden jako první člen početnějšího autorského kolektivu. V případě časopiseckých studií neuvádí autorka vždy důsledně stránkový rozsah (např. Fridrich 2002; Koutecký 2008; Salač 2006; Trefný – Dobeš 2008).

Chaotický je rovněž soubor obrazových příloh. Obrázky 1 – 3 jsou řazeny do textu, obrázky 4 – 14 tvoří samostatnou přílohu na konci bakalářské práce. Na mapě na obr. 2 schází přesné lokalizace jednotlivých zkoumaných lokalit. Obr. 11 – 14 nesplňují standardy kreseb keramických nálezů: jednotlivé artefakty nejsou číslovány; na kresbách profilů okrajů není vyznačeno, kde je vnější a kde vnitřní strana; kresby jsou jako celek značně diletantské.

Text obsahuje velké množství nepřesností a diskutabilních formulací. V odborném textu by se neměly vyskytovat formulace typu „s panem doktorem Trefným“ (s. 7) nebo „pan Najman“ (s. 43). Jména některých badatelů uvádí autorka ve více formách: např. Fridrich – Friedrich; Lüssner – Lüsner – Lussner. Z neznámých důvodů píše autorka na s. 30 opakovaně názvy archeologických období a kultur s velkým písmenem: doba Halštatská; „na užším Podřipsku se vyskytuje Bylanská kultura“. Kultura Štýrská má být kultura štítarská, resp. štítarský stupeň kultury knovízské? Na s. 26 nacházíme formulaci „Proto nesou souhrnné označení Kultury popelníkových polí“. Významná německá středopaleolitická lokalita se nazývá Bilzingsleben, nikoliv Bilsingsleben, jak uvádí autorka na s. 17.

Ruší též neobratné formulace typu: „Starší dobu železnou označujeme jako dobu Halštatskou, kvůli nalezišti Hallstatt...“ (s. 30); „... do učebnic dějepisu prosákly i informace...“ (s. 38). Zcela zbytečné je hojné zdůrazňování osobních jmen, názvů obcí a archeologických kultur tučným písmem.

Závěrem hodnotím bakalářskou práci Anny Vovsové jakou zbytečně promarněnou šanci a s notnou dávkou shovívavosti ji doporučuji k obhajobě s hodnocením 3.